

УДК 347.97/99

Н. О. Холоденко
помічник судді Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВЕКТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Наукове забезпечення діяльності суду є необхідною умовою поступального розвитку судової системи та усталеної судової практики, що є складовою принципу правової визначеності як необхідної умови реалізації принципу верховенства права в державі. Як системне явище, що охоплює різних суб'єктів, різні способи та форми, наукове забезпечення діяльності судів здійснюється за різними векторами (напрямами), дослідження яких має і наукове, і практичне значення.

Стан дослідження. Напрями наукового забезпечення діяльності судів у різний час і з різним ступенем аналізу були предметом уваги таких вітчизняних дослідників як В.А. Волошина, В.М. Кампо, В.К. Мамутов, І.В. Семеніхін, І.В. Спасибо-Фатеева та інші.

Метою статті є спроба виокремити та охарактеризувати напрями наукового забезпечення діяльності судів з урахуванням сучасного стану організації судової системи України.

Виклад основного матеріалу. Узагальнено науковці виділяють такі можливі напрями впливу доктрини на професійну діяльність суддів та функціонування судової системи: а) роз'яснення теоретичних засад законодавства, його принципів та новел; б) підготовка та перепідготовка судових кадрів; в) участь науковців у розробці постанов Пленумів Верховного Суду України та актів вищих спеціалізованих судів; г) індивідуальні консультації, експертні висновки науковців на запити з конкретних питань застосування права юрисдикційними органами, у тому числі для розгляду справ у суді [1].

Очевидно, що зазначений підхід не передбачає чіткого критерію розмежування напрямів наукового забезпечення, оскільки йдеться і про різні сфери судової діяльності, і про різні форми такого забезпечення, і про різні випадки виникнення потреби у такому забезпеченні.

На нашу думку, в питанні виокремлення напрямів наукового забезпечення діяльності судів доцільно відштовхуватися від існуючих сфер наукового забезпечення діяльності суду. Вони, на нашу думку, стають очевидними, якщо звернутися до питання кадрового наукового ресурсу, наявність і використання якого у суді закріплено на формальному рівні.

Так, у ст. 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено функціонування На-

уково-консультативної ради (НКР), яка «утворюється при Верховному Суді з числа висококваліфікованих фахівців у сфері права для підготовки наукових висновків з питань діяльності Верховного Суду, що потребують наукового забезпечення». А у ч. 11 ст. 155 цього ж Закону закріплено, що до штату апарату судів входять наукові консультанти, які повинні мати науковий ступінь.

Фактично йдеться про зовнішні та внутрішні джерела наукового забезпечення судової діяльності, що дозволяє структурувати напрями наукового забезпечення діяльності судів на зовнішньому та внутрішньому рівні.

Так, зовнішній рівень наукового забезпечення судової діяльності передбачає першочергово такий напрям як організація та проведення наукових досліджень з проблематики судоустрою та діяльності судів в Україні, а також сфери правозастосування.

Цей напрям наукового забезпечення є фундаментальним, таким, що дозволяє долучитися до формування державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян. Залучення наукового потенціалу, здійснення наукових досліджень проблем судової діяльності та організації судової влади в Україні створює можливості до їх фахового розуміння та виявлення причин їх виникнення. Саме це є необхідною передумовою для вирішення цих проблем, що передбачає певні пропозиції, їх варіативність та прогнозування наслідків прийнятих рішень.

Наукові дослідження є цінним джерелом і орієнтиром для суддів в умовах бурхливого нормотворення, правових колізій, суперечливого законодавства та двозначності змісту його положень. На думку Л.І. Чулінди, яку ми поділяємо, «актуальність залучення наукових досліджень у процесі інтерпретаційної діяльності зростає у зв'язку з адаптацією законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Важливим чинником є аналіз і узагальнення практики тлумачення міжнародних документів. Дослідження науковців допомагають долати неузгодженість, суперечливість певних юридичних понять в національній нормативно-правовій базі, а також сприяють ефективності правозастосувального процесу. ... зростає важливість використання наукових розробок, зокрема, тлумачення оціночних понять у міжнародно-правових нормах. ...Грунтовні наукові статті, присвячені проблемам лінгвістично-тер-

мінологічного опрацювання текстів нормативно-правових актів і тлумачення окремих термінів і терміносполучень ... по-перше, допомагають удосконаленню мовного вираження правових норм, по-друге, сприяють врахуванню особливостей текстуального оформлення правових норм при юридико-лінгвістичному тлумаченні, що розширює і поглиблює процес накопичення досвіду тлумачення. Безумовно, цінними є науково-практичні коментарі судової, господарської практики, коментарі до Конституції, законів, кодексів України, які ґрунтуються на глибокому науковому аналізі й узагальненні практики тлумачення» [2].

Щодо останньої тези, то слід окремо зазначити, що коментування науковцями чинних законодавчих актів, зокрема, кодифікованих, сприяє суддям у системному одноманітному тлумаченні їх норм, а подекуди також дає можливість краще зрозуміти ідеологію, яка в них закладалася, що відіграє важливе значення для реалізації того чи іншого нормативно-правового акту.

Свідченням, проявом і доказом того, як наукові дослідження впливають на судову діяльність є цитування наукових джерел у рішеннях суду. Хоча не всі судді, а також науковці сприймають і схвалюють такий підхід. Зокрема, наприклад, І.В. Гловок зазначає: «Спеціалісти у галузі права, адвокати, представники сторін можуть у своїх виступах посилатися на наукові праці, коментарі. Рішення ж суду не може містити посилань на доктринальні праці – наша правова система не має таких традицій» [3]. Схожою є позиція Є.П. Євграфової, яка вважає, що в судових рішеннях мають міститися посилання лише на відповідні норми законів (статті, їх частини, окремі приписи), а не на наукові праці, хоча останні можуть бути використані (і використовуються) у процесі їх розгляду та ухвалення судом, проти чого ніхто не заперечує [4].

На противагу зазначеним поглядам варто навести позицію ЄСПЛ. Так, у своєму рішенні у справі «Воловік проти України» ЄСПЛ зазначив, що «національні суди мають вибирати способи такого тлумачення, які зазвичай можуть включати акти законодавства, відповідну практику, наукові дослідження тощо» [5].

Більше того, сам ЄСПЛ використовує вітчизняні наукові джерела при вирішенні справ щодо України. Яскравим тому прикладом є рішення у справі «Гарнага проти України», в якій Суд захистив право заявниці на зміну свого іменування по батькові. У цьому рішенні, у розділі II. Відповідне національне право, ЄСПЛ не лише звернувся, а й цитує професора З. В. Ромовську, посилаючись на її коментар до Сімейного кодексу України, розробником якого вона була («Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Видавничій Дім Ін Юре, 2006. Стор. 310, 312») [6].

Як свідчить національна судова практика, зокрема, Верховного Суду, посилання у судових рішеннях на наукові праці наразі, хоча і не чисельні, проте актуальні. Така практика набуває дедалі більшого поширення серед суддів, формуючи нові традиції у написанні судових рішень, їх необхідної мотивації.

Найчастіше судді звертаються до правової доктрини у своїх окремих думках, мотивуючи свою незгоду з рішенням суду, прийнятим більшістю його складу. Слід зазначити, що саме судді Верховного Суду, особливо Великої Палати, доволі часто користуються правом на окрему думку. «За статистичними даними щодо роботи Верховного Суду, за перше півріччя 2018 р. було складено 205 окремих думок, що становить лише 0,46% від загальної кількості розглянутих справ (44309). Водночас у ВП було складено 42 думки, що становить 5,33% від загальної кількості справ, розглянутих палатою за цей період (788). Якщо проаналізувати дані ЄДРСР за період з 01.01.2018 р. до 01.08.2018 р., то можна побачити, що суддями ВП загалом було складено 103 окремі думки, що становить більше ніж 12% від кількості розглянутих справ за цей період» [7]. Переважна більшість із них передбачає посилання на наукові праці в частині мотивації незгоди судді(ів) із судовим рішенням.

Науковці зазначають, що інститут окремої думки має великий потенціал до розвитку і як процесуальний інструмент, що забезпечує ефективність процесуальної форми, і як інституціональна гарантія незалежності судді під час здійснення правосуддя [8]. «Наявність окремих думок, особливо колективних, підписаних значною кількістю суддів, має привертати увагу адвокатів, судових журналістів, науковців та законодавців. Це привід для глибокого аналізу ситуації» [7].

Зважаючи на зазначені прогнози, орієнтири на європейські цінності, а також наведену статистику, можна дійти висновку про формування нового тренду у судовому правозастосуванні, що відображає глобальний вплив науки на діяльність суду. Як зазначає І.В. Семеніхін, «судді стають більш «відкритими» при прийнятті рішень, намагаються враховувати соціально-економічні, політичні, культурні, релігійні аспекти справи, що стала предметом судового розгляду, та виходити за межі застиглих законодавчих норм у пошуках більш гнучких правових рішень, що відповідають складним і мінливим життєвим обставинам. Представники суддівського корпусу вже не покладаються виключно на закон і звертаються до принципів права, прецедентного права (усталеної судової практики), правової доктрини, «шукають» право в інших його проявах (джерелах права) та прямо посилаються на них у судових актах» [9].

Аналізований напрям наукового забезпечення діяльності судів є специфічним з ряду причин.

По-перше, в межах його реалізації задовольняються потреби не лише суду, а й інших суб'єктів, коло яких є необмеженим. По-друге, саме цей напрям, як жоден інший, демонструє масштаб взаємозв'язків, взаємодії та взаємовпливу науки та судової діяльності.

Наступний напрям, який варто виділити на зовнішньому рівні, це кадровий. Він передбачає забезпечення суду науковими кадрами. Йдеться про наявність науковців у суддівському середовищі, а також серед працівників апарату суду.

Ми вже згадували норму Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 155), відповідно до якої до штату апарату судів входять наукові консультанти. Що ж до суддівського корпусу, то перш за все варто згадати ті законодавчі положення, які акцентують увагу на науковцях як особливій групі претендентів на посаду судді.

Так, відповідно до ст. 28 згаданого Закону, суддею апеляційного суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя в апеляційному суді, а також відповідає одній із таких вимог: ...має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше сім років. Згідно зі ст. 38 Закону суддею Верховного Суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, а також відповідає одній із таких вимог: ...має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років.

Законом «Про Вищий антикорупційний суд» (ст. 7) передбачено, що на посаду судді Вищого антикорупційного суду громадянин України може бути призначений, якщо він відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, передбаченим Законом України «Про судоустрій і статус суддів», а також володіє знаннями та практичними навичками, необхідними для здійснення судочинства у справах, пов'язаних з корупцією, та відповідає одній із таких вимог: ...має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше сім років.

Звісно, такий акцент не означає, що лише зазначені кандидати, займаючи посаду судді, уособлюють науку у судовій діяльності. Адже наукова робота це одна з небагатьох сфер, яка є сумісною з професією судді. Тому багато діючих суддів мають наукові ступені, присуджені їм вже під час перебування на посаді судді.

Варто звернути увагу на ще один – опосередкований і не такий очевидний, як наведені вище приклади, прояв наукового забезпечення судової діяльності у кадровому напрямі. Мова йде про участь науковців у процесах підготовки кандида-

тів на посаду судді, а також періодичного навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації, що здійснюється Національною школою суддів України (НШСУ) відповідно до покладених на неї завдань (ст. ст. 104, 105 «Закону України про судоустрій і статус суддів»). Така можливість закріплена у локальних актах НШСУ.

Так, наприклад, Порядком проходження спеціальної підготовки кандидатами на посаду судді, затвердженим рішенням ВККСУ від 12 лютого 2018 року № 19/зп-18, передбачено, що одним із принципів спеціальної підготовки є «забезпечення високої якості та наукової обґрунтованості спеціальної підготовки». Також у розділі 7 зазначено, що у разі потреби НШСУ проводить конкурсний добір викладацького складу для залучення до науково-викладацької діяльності. Кандидати на посади викладачів/тренерів, які не є діючими суддями, суддями у відставці чи працівниками апаратів судів: соціологи, психологи, економісти, експерти, що мають іншу спеціалізацію, тощо – добираються НШСУ із числа провідних фахівців відповідних напрямків [10].

Специфічною формою забезпечення судової діяльності науковим ресурсом, зокрема, і кадрами є функціонування НКР, що передбачено у ст. 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Однак, статус і діяльність цього органу заслуговують на увагу в межах окремої публікації.

Як окремий напрям наукового забезпечення діяльності суду слід виділити науково-консультативний або напрям наукового консалтингу.

Як зазначають окремі автори, консалтинг – це комплекс знань, які пов'язані з науковим пошуком, проведенням досліджень та експериментів з метою розширення знань, що існують, або набуття нових, перевірка наукових гіпотез, встановлення закономірностей, наукових узагальнень та обґрунтування проектів для успішного розвитку організацій. Консалтинг опирається на наукову організацію праці, системний аналіз, науково обґрунтовані методи прийняття рішень [11, с. 58].

У літературі виділяють такі види (форми) консультування, що притаманне та зумовлено потребами діяльності суду:

а) наукове консультування, яке полягає у наданні науково обґрунтованих висновків з питань застосування та/або тлумачення норм національного та/або міжнародного права, що ґрунтуються на аналітичних умовиводах фахівців в галузі права;

б) інформаційне консультування – забезпечення актуальною та узагальненою інформацією є запорукою прийняття законних, обґрунтованих судових рішень в розумні строки;

в) методичне консультування – це різновид діяльності, який полягає у забезпеченні суддівського корпусу належною сукупністю методич-

них рекомендацій щодо застосування інформаційно-аналітичних даних та способів і методів розповсюдження позитивного досвіду їх застосування всіма суб'єктами реалізації судової влади в Україні [12, с. 54-55].

На думку В.А. Волошиної науковому консультуванню, що забезпечує діяльність суду, притаманні такі характерні риси. По-перше, воно здійснюється на постійній основі. По-друге, таке консультування може бути декількох видів. По-третє, консультування є багатоцільовим, тобто може бути охарактеризоване як поліфункціональне. По-четверте, таке консультування може мати ознаки як консультування із стратегічною метою (наприклад, формування єдиної судової практики), так і мати суто оперативне значення, обумовлене необхідністю вирішення певних ситуативних завдань, визначених специфікою діяльності суду (наприклад, прийняття рішення в конкретній справі). По-п'яте, урахувавши спосіб залучення до консультування суб'єктів консультування, є консультування, що здійснюється внутрішніми резервами суду, та таке, що залучає зовнішні джерела консультування. Метод консультування, і це вже шоста його характерна риса, який використовується в межах науково-консультативного забезпечення діяльності суду, може бути визначений і як метод діагностики, і інформування, і навчання, і аналізу та узагальнення. Попередня характеристика зумовлює цьому ознаку: стандартні ролі суб'єктів консультування: діагностик, аналітик, експерт, тренер. І, нарешті, остання, восьма характерна риса консультування в межах здійснення науково-консультативного забезпечення діяльності суду визначає специфіку консультант-клієнтських відносин, а саме відносин між суб'єктами консультування та суддями, які завжди побудовані на повній самостійності останніх в прийнятті рішень, обумовлених виконанням суддівських функцій [12, с. 58-59].

Дослідники державного управління зазначають, що у цій сфері консультування можна розглядати як виконання таких його завдань: – збирання, сортування, використання інформації; – оцінка рівня підтримки того чи іншого альтернативного варіанта прийняття рішення; – вирішення конфліктів між протилежними інтересами; – пошук суспільної підтримки урядового варіанта і забезпечення співробітництва на етапі реалізації проекту тощо. Крім того, вони виділяють чотири етапи консультаційного процесу в державному управлінні: підготовку до консультування; діагностику; консультування з розробки альтернативних шляхів вирішення; консультування з упровадження альтернатив [13].

Вбачається, що вказані завдання та етапи у певній інтерпретації притаманні й науковому консалтингу, який покликаний забезпечувати

судову діяльність. Оскільки пропозиції щодо вирішення тих чи інших питань, які виникають і в процесуальній, і в позапроцесуальній діяльності суду, повинні ґрунтуватися на системному аналізі зібраної релевантної інформації з подальшим моделюванням альтернативних варіантів рішення та вибору найоптимальнішого серед них.

Як слушно було підмічено, науковий консалтинг є тим напрямом наукового забезпечення діяльності суду, який має місце не лише на його зовнішньому рівні, а й на внутрішньому – завдяки науковому кадровому ресурсу, яким володіє суд, і уособленням якого є судді та відповідні працівники апарату, зокрема, наукові консультанти.

Саме діяльність апарату, прямим, законодавчо визначеним завданням якого є організаційне забезпечення роботи суду, дозволяє продемонструвати повноту такого його різновиду як наукове забезпечення. Адже робота апарату в цьому напрямі передбачає:

- підготовку висновків, довідкових матеріалів, аналітичних оглядів національного та зарубіжного законодавства, наукової літератури з питань, які стосуються функціонування судової системи, сфери матеріального права за відповідним напрямом спеціалізації суду чи судді;

- підготовку аналітичних матеріалів щодо судової практики застосування матеріального і процесуального закону з метою виявлення тенденцій у напрямку забезпечення його одноманітного тлумачення та сталості масиву судових рішень;

- аналіз чинного законодавства, що регулює питання функціонування судової системи, сферу матеріального права за відповідним напрямом спеціалізації суду, на предмет внесення пропозицій щодо його вдосконалення;

- нормативно-правову експертизу документів, у тому числі проектів законів та інших нормативно-правових актів, що стосуються судочинства, судоустрою, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою, а також підготовку проектів висновків на відповідні законопроекти (для Верховного Суду);

- участь у підготовці проектів звернень до Верховного Суду про звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;

- участь у підготовці інформації про стан правосуддя у відповідній судовій юрисдикції та практику вирішення окремих категорій судових справ;

- аналіз судової статистики та підготовка оглядів необхідних статистичних даних;

- участь у підготовці узагальнення судової практики;

- надання інформаційної та методичної допомоги в процесі розробки та опрацювання питань,

що виносяться на розгляд Пленуму та НКР (для Верховного Суду);

– інформаційно-аналітичне забезпечення організації зборів суддів, робочих нарад, міжнародних зустрічей та інших заходів, в яких приймають участь представники суду;

– розгляд пропозицій, заяв і скарг громадян, що надходять до суду, вивчення та узагальнення питань, які в них порушуються, та розробка пропозицій щодо їх вирішення;

– участь у підготовці проектів інформаційних листів.

Усі наведені елементи охоплюються напрямом наукового забезпечення діяльності суду, який можна умовно окреслити як інформаційно-аналітичний супровід.

Використання судами власного наукового ресурсу дозволяє оптимізувати внутрішні процеси взаємодії апарату суду та суддівського корпусу, зокрема, в аспекті економії часу, що сприяє підвищенню якості результатів такої співпраці. Можливість особистого спілкування науковців із суддями, наукові дискусії між ними продукують у підсумку науково обґрунтовані позиції, спроможні стабілізувати судову практику.

Висновки. Отже, як ми встановили, система наукового забезпечення діяльності суду передбачає зовнішній і внутрішній рівні, на яких вплив науки на судову діяльність відбувається за такими умовними напрямками як: 1) організація та проведення наукових досліджень з проблематики судоустрою та діяльності судів в Україні, а також сфери правозастосування; 2) кадровий напрям; 3) напрям наукового консалтингу; 4) інформаційно-аналітичний супровід.

Література

1. Спасибо-Фатеева І. В. Доктринальне тлумачення. *Вісник Академії правових наук України*. 2005. № 1. С. 14-24.
2. Чулінда Л.І. Вплив наукових досліджень на ефективність правозастосування. *Вісник Академії адвокатури України*. 2004. № 1. С. 44-50.
3. Гловчук І.В. Щодо питання про використання правової доктрини у правозастосовній практиці. *Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави*: матеріали II Всеукр. наук. конф. молодих науковців, асп. і студ., Одеса, 5-6 груд. 2003 р. Одеса: Юрид. л-ра, 2004. С. 96-99.
4. Євграфова Є.П. Дослідження правової доктрини в контексті системи джерел права. *Право України*. 2011. № 1. С. 337-344.
5. Рішення Європейського суду з прав людини від 06 грудня 2007 р. у справі «Воловік проти України» (Заява № 15123/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_336#Text (дата звернення 29.08.2018).
6. Рішення Європейського суду з прав людини від 16 травня 2013 р. у справі «Гарнага проти України» (Заява № 20390/07). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_960?find=1&text=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0#Text (дата звернення 29.08.2018).

7. Кібенко О. Окрема думка судді Верховного Суду – диверсія чи героїчний вчинок? *Юридична газета online*. 20.08.2018. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/okrema-dumka-suddi-verhovnogo-sudu--diversiya-chi-geroichniy-vchinok.html> (дата звернення 29.08.2018).

8. Хотинська-Нор О. Перспективи розвитку інституту окремої думки судді у цивільному судочинстві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 32-36.

9. Семеніхін І.В. Цитування суддями наукових джерел: вітчизняний та зарубіжний досвід. Теорія і практика правознавства. 2015. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_5 (дата звернення 29.08.2018).

10. Порядок проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, затверджений рішенням ВККСУ від 12 лютого 2018 року № 19/зп-18. URL: http://nsj.gov.ua/files/1532499392poryadok_prohodjennya.pdf (дата звернення 29.08.2018).

11. Блинов А.О., Бутырин Г.Н., Добренкова Е.В. *Управленческий консалтинг корпоративных организаций*: учебник. М.: Инфра-М, 2002. 192 с.

12. Волошина В.А. Науково-консультативне забезпечення діяльності Верховного Суду України: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2016. 256 с.

13. Краснейчук А.О. Використання консалтингу в діяльності державних органів. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2016. № 1. С. 14-19.

Анотація

Н. О. Холоденко Наукове забезпечення судової діяльності: вектори реалізації. – Стаття.

У статті досліджуються вектори наукового забезпечення судової діяльності, які автор виокремлює з урахуванням існуючих джерел наукового забезпечення. Останні автор поділяє на зовнішні та внутрішні, проаналізувавши норми Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Це дозволило вести мову про зовнішній і внутрішній рівень наукового забезпечення діяльності судів.

На зовнішньому рівні в першу чергу автор виділяє такий вектор як організація та проведення наукових досліджень з проблематики судоустрою та діяльності судів в Україні, а також сфери правозастосування. Цей напрям, на думку автора, є фундаментальним, таким, що дозволяє долучитися до формування державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян. Свідченням, проявом і доказом того, як наукові дослідження впливають на судову діяльність є цитування наукових джерел у рішеннях суду. Проте, найчастіше судді звертаються до правової доктрини у своїх окремих думках.

Іншим напрямом наукового забезпечення діяльності суду, що виокремлює автор, є кадровий. Він передбачає забезпечення суду науковими кадрами, а також залучення науковців до процесів підготовки кандидатів на посаду судді та періодичного навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації.

Як окремі напрями автор виділяє науковий консалтинг та інформаційно-аналітичний супровід. Вони притаманні як зовнішньому, так і внутрішньому рівню наукового забезпечення діяльності судів.

Аналізуючи внутрішній рівень наукового забезпечення судової діяльності, автор підкреслює особливу роль в цьому процесі апарату суду. Так, вона конкретизує ті елементи роботи, які безпосередньо забезпечує апарат суду: підготовка аналітичних матеріалів, висновків, аналіз чинного законодавства, участь у підготовці судових документів, які потребують наукового обґрунтування, тощо.

Насамкінець автор узагальнює результати проведеного дослідження лаконічним висновком.

Ключові слова: суд, судова діяльність, наукове забезпечення, напрями наукового забезпечення суду.

Аннотация

Холоденко Н. А. Научное обеспечение судебной деятельности: векторы реализации. – Статья.

В статье исследуются векторы научного обеспечения судебной деятельности, автор выделяет с учетом существующих источников научного обеспечения. Последние автор делит на внешние и внутренние, проанализировав нормы Закона Украины «О судебной системе и статусе судей». Это позволило говорить о внешнем и внутреннем уровне научного обеспечения деятельности судов.

На внешнем уровне в первую очередь автор выделяет такой вектор как организация и проведение научных исследований по проблематике судебной системы и деятельности судов в Украине, а также сферы правоприменения. Это направление, по мнению автора, является фундаментальным, таким, что позволяет обратиться к формированию государственной политики в сфере защиты прав и свобод граждан. Как пример, проявлением и доказательством того, как научные исследования влияют на судебную деятельность, является цитирование научных источников в решениях суда. Однако, чаще всего судьи обращаются к правовой доктрине в своих особых мнениях.

Другим направлением научного обеспечения деятельности суда, выделяет автор, является кадровый. Он предусматривает обеспечение суда научными кадрами, а также привлечение ученых к процессам подготовки кандидатов на должность судьи и периодического обучения судей с целью повышения уровня их квалификации.

Как отдельные направления автор выделяет научный консалтинг и информационно-аналитическое сопровождение. Они присущи как внешнему, так и внутреннему уровню научного обеспечения деятельности судов.

Анализируя внутренний уровень научного обеспечения судебной деятельности, автор подчеркивает особую роль в этом процессе аппарата суда. Так, она конкретизирует те элементы работы, которые непосредственно обеспечивает аппарат суда: подготовка аналитических материалов, выводов, анализ действующего законодательства, участие в подготовке судебных документов, требующих научного обоснования, и тому подобное.

Наконец автор обобщает результаты проведенного исследования лаконичным заключением.

Ключевые слова: суд, судебная деятельность, научное обеспечение, направления научного обеспечения суда.

Summary

Kholodenko N. O. Scientific support of judicial activity: vectors of implementation. – Article.

The article explores vectors scientific support of judicial activities that the author distinguishes from the existing sources of scientific support. The latter is divided into external and internal ones, analyzing the norms of the law of Ukraine "On judicial system and status of judges". This allowed to conduct language about the external and internal level of scientific support of courts.

At an external level, first of all, the author sets out a vector as an organization and carrying out scientific researches on the problems of the judicial system and the activities of courts in Ukraine, as well as the sphere of enforcement. According to the author, this direction is fundamental, that allows you to join the formation of the State policy in the field of protection of the rights and freedoms of citizens. Evidence, manifestation and evidence of how scientific research influences the judicial activity is the citation of scientific sources in the decisions of the court. However, most often judges turn to legal doctrine in their individual minds.

Another area of scientific support of the Court, which distinguishes the author, is cadre. It provides the court with scientific personnel, as well as the involvement of scientists in the processes of preparation of candidates for judicial position and periodic training of judges in order to improve the level of their qualification.

As separate directions the author allocates scientific consulting and information-analytical support. They are inherent in both external and internal level of scientific support of courts.

Analyzing the internal level of scientific support of judicial activities, the author emphasizes a special role in this process of the court staff. Thus, it concretizes the elements of work that directly provides the court apparatus: preparation of analytical materials, conclusions, analysis of current legislation, participation in preparation of judicial documents that require scientific justification, etc.

Finally author summarises the results of the study concise conclusion.

Key words: court, judicial activity, scientific support, directions of scientific support of court.